

1 IDENTIFICACIÓ:

Nom de l'assignatura: **TÈCNiques ESPECÍFQUES
D'INTERVENCIÓ. NOUS RECURSOS TECNOLÒGICS.**

Codi: **50015**

Professorat: Encarna Pérez Pérez; Mª Dolors Suárez Ros

Titulació: LOGOPÈDIA

Tipologia d'assignatura: Troncal (X) Obligatòria ( ) Optativa ( )

Crèdits ECTS¹:7,5

Període en que s'imparteix: anual

Departament: Psicologia Bàsica, Evolutiva i de l'Educació

Idioma en que s'imparteix: Català

Curs acadèmic: 2007-2008

2. CONTEXTUALITZACIÓ DE L'ASSIGNATURA:

La finalitat de l'assignatura és la de donar les eines necessàries per a que com a futur logopeda l'estudiant pugui intervenir en les dificultats del llenguatge oral i escrit. L'assignatura té el seu pes fort en la preparació per a que es pugui decidir què i com intervenir, en els nivells de llenguatge oral i escrit i comunicació augmentativa i alternativa, i en funció de les dificultats que presentin els infants que s'atengui, valorant de forma crítica el procés d'intervenció.

És una assignatura que es desenvolupa a partir de dos blocs temàtics:

Bloc Temàtic I: Tècniques específiques d'intervenció: es treballaran les tècniques d'intervenció en les dificultats evolutives del llenguatge oral, en el llenguatge escrit i en els trastorns del llenguatge de tipus secundaris.

Bloc Temàtic II: Nous recursos tecnològics: es treballarà en el coneixement de les diverses tècniques d'intervenció que promulga la disciplina de la Comunicació Augmentativa i Alternativa, així com el coneixement de les tecnologies de suport per l'accés a la comunicació i a l'ordinador. Es delimitarà el seu abast i funcions en relació a l'adquisició del llenguatge, a la comunicació funcional, a la parla, a l'escriptura, al control de l'entorn, mobilitat, joc, aspectes lúdics i ocupacional.

Pel correcte desenvolupament de l'assignatura l'alumnat requerirà els coneixements d'assignatures prèvies:

- Didàctica de la llengua oral i escrita.

---

¹ **1 crèdit ECTS= 25 hores** (hores de treball a classe + hores de treball autònom)

- Avaluació i Diagnòstic del llenguatge, la veu i la parla.
- Trastorns de la Parla i el Llenguatge de tipus secundaris.
- Intervenció logopèdica en el desenvolupament i els trastorns del llenguatge.

3. OBJECTIUS FORMATIUS DE L'ASSIGNATURA:

Al finalitzar l'assignatura, l'estudiant serà capaç de:

- Conèixer els models teòrics sobre intervenció en el llenguatge oral i escrit, en les dificultats específiques i les dificultats secundàries.
- Conèixer els nous enfocaments teòrics en Comunicació Augmentativa i Alternativa, basats en els conceptes d'habilitació.
- Conèixer les aportacions teòriques que permetran decidir què i com intervenir, en funció dels nivells del llenguatge i de les dificultats infantils.
- Conèixer els procediments principals d'avaluació i del procés de presa de decisions per tal de programar el treball d'intervenció amb tècniques augmentatives i ús de tecnologies de suport.
- Prioritzar i seqüenciar els objectius de la intervenció.
- Analitzar processos d'intervenció.
- Conèixer i analitzar estratègies d'intervenció.
- Elaborar programes de intervenció per a les dificultats del llenguatge oral i escrit.
- Valorar de forma crítica la interacció en situació d'intervenció.
- Reflexionar sobre les variables que influeixen en el tractament.
- Entendre el treball del logopeda des de la perspectiva de la multidisciplinarietat.
- Proporcionar informació sobre materials i recursos disponibles actualment.

4. COMPETÈNCIES DE L'ASSIGNATURA: ESPECÍFIQUES I TRANSVERSALS:

1. Treball en equip
2. Capacitat de comunicar-se efectivament de forma oral (comunicació verbal i no verbal) i escrita.
3. Gestió de la informació (recerca bibliogràfica i anàlisi de textos de l'àmbit del llenguatge oral i escrit, capacitat de relacionar, diferenciar i sintetitzar els continguts seleccionats)
4. Raonament crític
5. Autoaprenentatge (demostrar implicació en el procés d'aprenentatge, habilitats en la gestió del temps d'aprenentatge i mostrar una actitud receptiva a les crítiques sobre el treball fet).
6. Anàlisi i síntesi (analitzar i relacionar les dades de l'exploració per establir un diagnòstic i plantejar un pla terapèutic)
7. Saber aplicar els coneixements tècnics específics

5. BLOCS TEMÀTICS DE L'ASSIGNATURA:

BLOC I: TÈCNiques ESPECÍFIQUES D'INTERVENCIÓ.

Unitats didàctiques:

1. LA INTERVENCIÓ EN EL LLENGUATGE ORAL: INTRODUCCIÓ

Descripció: Es presentaran els models d'intervenció i les aportacions que hem d'actualitzar per a la selecció dels objectius de la intervenció. Aquests continguts serviran de base on situar els continguts de les unitats següents .

Subtemes :

- 1.1. Els models d'intervenció en el llenguatge oral
- 1.2. Les aportacions per a la selecció dels objectius de la intervenció

2. ELS CRITERIS PER A LA PRESSA DE DECISIONS: QUÈ I COM INTERVENIR

Descripció: es presentaran els criteris per decidir el què intervenir i com fer-ho

Subtemes :

- 2.1. La prioritització i la seqüenciació dels objectius
- 2.2. Les activitats i els materials
- 2.3. Les estratègies per a la intervenció
- 2.4. L'entorn de la intervenció
- 2.5. La intervenció indirecta

3. LA INTERVENCIÓ EN ELS NIVELLS DEL LLENGUATGE ORAL: OBJECTIUS, ACTIVITATS, MATERIALS I ESTRATÈGIES

Descripció: es presentarà la intervenció en els nivells i en les dificultats evolutives del llenguatge, seleccionant els objectius, les activitats i materials de suport i les estratègies que ajudaran al nostre treball de logopeda

Subtemes :

- 3.1. La intervenció en la comunicació
- 3.2. La intervenció en la comprensió
- 3.3. La intervenció en l'organització lèxica
- 3.4. La intervenció en l'organització morfosintàctica
- 3.5. La intervenció en l'ús del llenguatge

4. LA INTERVENCIÓ EN EL LLENGUATGE ESCRIT: INTRODUCCIÓ

Descripció: es presentarà una breu introducció dels pilars on es sustentarà la intervenció en la lectura i l'escriptura

Subtemes :

- 4.1. Els models d'intervenció en el llenguatge escrit
- 4.2. Les aportacions per a la selecció dels objectius de la intervenció

5. PROGRAMA PER A LA INTERVENCIÓ EN L'ESCRITURA: PROGRAMA A.CO.S.

Descripció: es presenta un programa per a la intervenció en l'escriptura

Subtemes :

- 5.1. La prioritització i seqüenciació dels objectius d'escriptura
- 5.2. La intervenció en el component auditiu
- 5.3. La intervenció en l'escriptura del lèxic fonològic
- 5.4. La intervenció en l'escriptura del lèxic ortogràfic
- 5.5. La intervenció en la construcció sintàctica
- 5.6. La intervenció en l'escriptura de texts
- 5.7. La intervenció en el grafisme

6. PROGRAMA PER A LA INTERVENCIÓ EN LA LECTURA: PROGRAMA A.CO.S.

Descripció: es presenta un programa per a la intervenció en la lectura

Subtemes :

- 6.1. La prioritització i la seqüenciació del objectius de lectura
- 6.2. La intervenció en la decodificació lectora
- 6.3. La intervenció en la comprensió lectora

7. LA INTERVENCIÓ EN LES ALTERACIONS DEL LLENGUATGE DE TIPUS SECUNDARI

Descripció: es presentarà la intervenció en les alteracions del llenguatge de tipus secundari, seleccionant els objectius, les activitats i materials de suport i les estratègies més adients per a cada síndrome.

Subtemes:

- 7.1. Síndrome de Down
- 7.2. Síndrome de X-fràgil
- 7.3. Síndrome de Willians
- 7.4. Síndrome d'Angelman
- 7.5. S. de Prader-Willy, S. Crit du chat, S. Rett.

BLOC II: NOUS RECURSOS TECNOLÒGICS

Unitats didàctiques:

1. ELS SISTEMES AUGMANTATIUS I ALTERNATIUS DE COMUNICACIÓ: INTRODUCCIÓ

Descripció: Es presentaran els models basats en els nous enfocaments en comunicació augmentativa i alternativa així com l'abast, les funcions i les aplicacions actuals.

Subtemes:

- 1.1. Característiques principals dels sistemes augmentatius i alternatius de comunicació.
- 1.2. Funcions i aplicacions

2. ELS COMPONENTS DELS SISTEMES.

Descripció: Es descriuran els principals sistemes més utilitzats al nostre país i més adequats a les nostres hipotètiques poblacions d'usuaris.

Subtemes:

- 2.1. Sistemes sense ajut: Gestos d'ús comú, Gestos idiosincràtics, Llengües de Signes.
- 2.2. Sistemes amb ajut: sistemes de signes tangibles, sistemes basats en signes gràfics, sistemes basats en signes logogràfics, sistemes basats en ortografia tradicional.

3. CRITERIS D'ELECCIÓ DEL LÈXIC.

Descripció: Es presentaran els criteris més importants, per tal de fer una selecció del lèxic en usuaris de sistemes augmentatius i alternatius de comunicació.

Subtemes:

- 3.1. Criteris per seleccionar el lèxic inicial.
- 3.2. Criteris per seleccionar el lèxic avançat.

4. NOUS RECURSOS TECNOLÒGICS PER A LA COMUNICACIÓ, JOC, MOBILITAT I EL CONTROL DE L'ENTORN.

Descripció: Es presentarà una classificació dels ajuts tècnics més utilitzats, en funció del grau de tecnologia i per a cobrir les diferents necessitats de la persona, que repercuteixen directa o indirectament en la seva comunicació.

Subtemes:

- 4.1. Ajudes bàsiques, electròniques i d'alta autonomia
- 4.2. Ajudes tècniques pel joc, control de l'entorn, control postural i mobilitat.

5. SISTEMES D'ACCÉS A L'ORDINADOR.

Descripció: Es farà una revisió exhaustiva dels sistemes d'accés alternatiu a l'ordinador, tant quan a maquinari com a programari.

Subtemes:

- 5.1. Aplicacions de l'ordinador
- 5.2. Programes i perifèrics d'accés

6. EL PROCÉS D'AVALUACIÓ I PRESA DE DECISIONS.

Descripció: es presentaran els criteris per realitzar un procés d'avaluació que ha de portar a saber prendre decisions quan a l'elecció de sistema/es i ajuts tècnics més adequats en cada cas.

Subtemes:

- 6.1. Procés de presa de decisions
- 6.2. Criteris d'avaluació

7. LA INTERVENCIÓ. ESTRATÈGIES.

Descripció: Es presentaran les diferents estratègies en el procés d'intervenció.

Subtemes:

- 7.1. Estratègies inicials
- 7.2. Estratègies avançades

6. METODOLOGIES DOCENTS D'ENSENYAMENT-APRENTATGE:

A nivell metodològic, l'assignatura requerirà el treball individual de lectures obligades i la realització d'activitats pràctiques. Però al ser una assignatura molt pràctica, serà important el treball en grup d'anàlisi de casos i de discussió conjunta.

- a) Estratègies d'Ensenyament-Aprentatge desenvolupades pel professor: treball cooperatiu, sessions pràctiques, tutories, estudi de casos, classes magistrals.
- b) Activitats que realitzaran els alumnes: treball cooperatiu, assistència a classes, recerca d'informació, elaboració d'informes, sortides de camp, participació en tutories, participació en seminaris-Fòrum, treballs pràctics, treball autònom.

7. TEMPORALIZACIÓ DEDICACIÓ DOCENT

BLOC I: TÈCNiques ESPECÍFIQUES D'INTERVENCIÓ.

SETMANA	TEMA	MÈTODE	HORES
	1	Classe magistral Estudi de casos	6
	2	Classe magistral Estudi de casos Sessions pràctiques	15
	3	Classe magistral Estudi de casos	12
	4	Classe magistral Estudi de casos	4
	5	Classe magistral Estudi de casos Sessions pràctiques	14
	6	Classe magistral Sessions pràctiques	10
	7	Recerca d'informació Elaboració d'informes	14

	Hores dedicació alumne	% sobre el total
Docència aula	75	40
Tutories presencials (acreditatives)		

BLOC II: NOUS RECURSOS TECNOLÒGICS.

SETMANA	TEMA	MÈTODE	HORES
	1	Classe magistral Estudi de casos. Classe pràctica a l'aula.	5
	2	Classe magistral Estudi de casos Classes pràctica a l'aula.	14
	3	Classes pràctiques a l'aula. Recursos	22
	4	Classes pràctiques a l'aula. Estudi de casos	10
	5	Classe magistral Estudi de casos Sessions pràctiques	12
	6	Classe magistral Estudi de casos Sessions pràctiques	8
	7	Recerca d'informació	4

	Hores dedicació alumne	% sobre el total
Docència aula	75	40
Tutories presencials (acreditatives)		

8. SISTEMA D'AVALUACIÓ DE L'ASSIGNATURA

BLOC I: TÈCNiques ESPECÍFIQUES D'INTERVENCIÓ.

Per aprovar l'assignatura cal superar un examen escrit sobre els blocs de continguts de conceptes i de procediment i realitzar les activitats pràctiques.

La nota global de l'assignatura s'obté a partir de:

- El lliurament de les activitats pràctiques, assistència a classe i participació: 50% de la nota.
- La realització de examen de preguntes curtes obertes: 50% de la nota, a partir de la qualificació de 4.

La nota de pràctiques es guardarà únicament per la següent convocatòria.

BLOC II: NOUS RECURSOS TECNOLÒGICS.

L'avaluació final constarà de tres parts:

1. Treball recull de les sessions pràctiques.

2. Realització d'un treball pràctic sobre l'estudi d'un cas.
3. Examen de preguntes obertes en relació al contingut impartit tant a les classes teòriques com pràctiques, basat en l'estudi d'un cas.

9. BIBLIOGRAFIA

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

- AGUADO G. (1999) Trastorno específico del lenguaje. Aljibe. Málaga.
- ASOCIACIÓN DISLEXIA Y FAMILIA. Cómo pueden aprender los alumnos con dislexia. WWW.disfam.net
- BASIL.C., SORO.E., ROSELL.R., (1998). Sistemas de signos y ayudas técnicas para la comunicación aumentativa y la escritura. Barcelona: Masson.
- BASIL.C., SORO.E., VON TETZCHNER.S. (1992). Estrategias iniciales para la enseñanza de comunicación asistida (Video I). Estrategias avanzadas para la enseñanza de comunicación asistida (Video II). Barcelona: Dep. Psicología Evolutiva i de l'Educació – ICE Universitat de Barcelona.
- GIRÓ, M.; GONZÁLEZ, C.; PÉREZ PÉREZ, E. (2003). Intervención en un caso con Trastorno Específico del Lenguaje (4-6 años). Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología. Vol. XXIII. Octubre-Diciembre.
- GRÀCIA M., DEL RIO, MJ (1998). Intervención naturalista en la comunicación y el lenguaje para familias de niños pequeños. Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología Vol. XVIII. Nº 1. 19-30.
- LEAL A. (1983) La representación gráfica de los sonidos y el paso del símbolo al signo. En: Moreno, M.: La Pedagogía Operatoria. Laia. Barcelona
- PÉREZ PÉREZ, E; GIRÓ, M. (2002) Intervención en un caso con dificultades del lenguaje (4-6 años) Monográfico: El Trastorno del Lenguaje. Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología. Vol. XXII. Abril-Junio.
- VILASECA, R. (2002). La intervención logopédica en niños con dificultades en el área del lenguaje y de la comunicación: un enfoque naturalista. Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología Vol. XXII. Julio-Septiembre.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

- ACOSTA, V.M.; MORENO, A.M. (1999). Dificultades del lenguaje en ambientes educativos. Del Retraso al Trastorno Específico del Lenguaje. Masson. Barcelona.
- BAUMGART.D., JOHNSON.J., Y HELMSTETTER,E. (1996). Sistemas alternativos de comunicación para personas con discapacidad. Madrid:Alianza.
- BERKO, J; BERNSTEIN, N. (1999). *Psicolingüística*. McGraw Hill. Madrid.
- BUISÁN C. Diagnóstico y predicción de la adquisición del grafismo. Barcelona: Cedecs Psicopedagogía 1996
- CLEMENTE M., DOMÍNGUEZ A.B. (2003) La enseñanza de la lectura. Pirámide. Madrid.
- COLOMER T., CAMPS A. (1998) Ensenyar a llegir, ensenyar a comprendre. Ed.62. Barcelona.
- CUETOS, F. y CASTEJÓN, L. (2005) Disociación de la información conceptual y lingüística a partir de un estudio de caso. Revista de Neurología, 41:469-74
- DEL RIO, M.J. (2006). Consideraciones sobre el uso de los procedimientos naturalistas para la intervención en logopedia. Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología. Vol. 26. nº 3, 139-145.
- DEL RIO, M.J.; GRÀCIA, M. (1996). Una aproximación al análisis de los intercambios comunicativos y lingüísticos entre niños pequeños y adultos. Infancia y Aprendizaje, 75:3-20.
- ETCHEPAREBORDA, M.C. (2002). *Detección precoz de la dislexia y enfoque terapéutico*. Revista de Neurología; 34 (supl.1):S13-S23.
- FEY, M.E.; WINDSOR, j.; WARREN, S. (1995) Language Intervention- Preschool Through the Elementary Years. Baltimore, Paul H. Brookes Publishing Co.

- GALLARDO JR., GALLEGO JL. (1993). Manual de logopedia escolar. Un enfoque practico. Aljibe. Granada.
- GALLEGO JL. (1999) Calidad en la intervención logopèdica. Estudio de casos. Aljibe. Málaga.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPT. D'ENSENYAMENT. Marc d'actuació dels CREDA: Criteris i objectius d'intervenció.
- GRACIA M. (2003) Comunicación y lenguaje en primeras edades. Intervención con familia. Milenio. Lleida
- JIMÉNEZ, J.E.; ORTIZ, M.R.; HERNÁNDEZ-VALLE, I.; GUZMAN, R; GONZÁLEX, G. (2002). La instrucción de la conciencia fonológica. En J.N. García (Coord.). Aplicaciones de Intervención psicopedagógica. Madrid: Pirámide.
- JIMÉNEZ, J.E.; ORTIZ, M.R. (1995). Conciencia Fonológica y aprendizaje de la lectura. Teoría, evaluación e intervención. Madrid: Síntesis.
- LEAL A. (1987). Construcción de sistemas simbólicos: la lengua escrita como creación. Gedisa. Barcelona.
- MARTÍN Mª P. (2003). La lectura. Procesos neuropsicológicos de aprendizaje, dificultades, programas de intervención y estudio de casos. Lebon. Barcelona.
- MONFORT M. (1984). La intervención logopèdica. II Simposi de Logopèdia. CEPE. Madrid.
- MONFORT M., JUAREZ, A. (1997). Los niños disfásicos. Descripción y tratamiento. CEPE. Madrid.
- PÉREZ PÉREZ, E. (1997). Cohesión y coherencia en las narraciones de niños y niñas con Trastorno Específico del lenguaje. Rev. De Logopedia, Foniatría y Audiología. Vol. XVII.
- PÉREZ PÉREZ, E; LLANO, C.; VILA, C. (2006). Test de Lectura y Escritura. TEYL. Lebón. Barcelona.
- PÉREZ PÉREZ, E.; SERRA, M. (2003). Análisis del retraso del lenguaje. Ariel. Barcelona.
- SCHAEFFER, B., RAPHAEL, A., KOLLINZAS, G. (1994). Habla signada para alumnos no verbales. Madrid: Alianza Editorial.
- SUPORTS. (1999) El desenvolupament del llenguatge i l'enfocament d'intervenció naturalista. Monogràfic. Vol. 3 n° 1.
- VON TETZCHNER.S., I MARTINSEN.H., (1993). Introducción a la enseñanza de signos y al uso de ayudas técnicas para la comunicación. Madrid:Visor.
- Asociación Dislexia y Familia. Cómo pueden aprender los alumnos con dislexia. WWW.disfam.net

PLANTILLA DE L'ASSIGNATURA

Temes o blocs temàtics	Competències que es desenvoluparan (del Perfil de Competències de la Titulació)	Metodologies docents d'ensenyament-aprenentatge (incloure activitats presencials i no presencials)	Procediments d'avaluació i ponderació		Estimació d'hores dedicades a l'assignatura		
			Proced.	Pon d.	Professor ²	Alumne ³	
La intervenció en el llenguatge oral. Els criteris per la presa de decisions: què i com intervenir. La intervenció en els nivells del llenguatge oral: objectius, activitats, materials i estratègies. La intervenció en el llenguatge escrit. Programa per a la intervenció en l'escriptura. Programa per a la intervenció en la lectura. La intervenció en els trastorns de llenguatge de tipus secundaris.	<ol style="list-style-type: none"> Treball en equip Capacitat de comunicar-se efectivament de forma oral (comunicació verbal i no verbal) i escrita. Gestió de la informació (recerca bibliogràfica i anàlisi de textos de l'àmbit del llenguatge oral i escrit, capacitat de relacionar, diferenciar i sintetitzar els continguts seleccionats) Raonament crític Autoaprenentatge (demostrar implicació en el procés d'aprenentatge, habilitats en la gestió del temps d'aprenentatge i mostrar una actitud receptiva a les crítiques sobre el treball fet). Anàlisi i síntesi (analitzar i relacionar les dades de l'exploració per establir un diagnòstic i plantejar un pla terapèutic) Saber aplicar els coneixements tècnics específics 	<p>Professor: Treball cooperatiu, sessions pràctiques, tutories, estudi de casos, classes magistrals.</p> <p>Alumnes: Treball cooperatiu, assistència a classes, recerca d'informació, elaboració d'informes, sortides de camp, participació en tutories, participació en seminaris-Fòrum, treballs pràctics, exposicions orals, treball autònom.</p>	<p>Professor: Treball cooperatiu, sessions pràctiques, tutories, estudi de casos, classes magistrals.</p> <p>Alumnes: Treball cooperatiu, assistència a classes, recerca d'informació, elaboració d'informes, sortides de camp, participació en tutories, participació en seminaris-Fòrum, treballs pràctics, exposicions orals, treball autònom.</p>			180	187.5

² **Hores professors:** Inclou hores presencials a l'aula, preparació de materials, tutories i avaluació dels estudiants.

³ **Hores estudiants:** Inclou hores presencials a l'aula, tutories, treball autònom.